

Iulius POPA
1950-2023

Elena Harconița

Publicist, ziarist, eminescolog, pedagog, bibliofil, colecționar, Cavaler al Ordinului „Gloria Muncii”.

S-a născut la 30 aprilie 1950, în s. Butești, rn. Glodeni, într-o familie de pedagogi. A decedat la 21 februarie 2023, la Bălți.

În anii 1967-1971 și-a făcut studiile la Facultatea de Limbi Străine, specialitatea limba franceză, a Institutului Pedagogic de Stat „A. Russo” (astăzi, Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți – USARB). A început studiile de doctorat la Academia de Științe a Moldovei, însă nu le-a finalizat.

A activat (1972-1975) în calitate de profesor de limbă franceză în școlile de cultură generală din Lăpușna (rn. Hâncești), Butești (rn. Glodeni), Mărăndeni (rn. Fălești). A ocupat postul de lector la Facultatea de Limbi Străine și la Facultatea de Pedagogie și Metodica Învățământului Primar din cadrul USARB (1975-1981), contribuind la pregătirea multor generații de pedagogi. A fost corespondent (1981-1991) la ziarul „Raza” al Direcției de Comerț din Bălți. Începând 1991, devine corespondent al săptămânalului „Literatura și arta”, unde publică mai bine de 100 de articole pe probleme de limbă, istorie, cultură, politică, învățământ. Din anul 2000 a predat cursul opțional „Mihai Eminescu și unele aspecte ale civilizației” la Colegiul Pedagogic „I. Creangă”, ulterior și la Liceul Teoretic „I. Creangă”.

Este autorul mai multor volume: „Rectorul meu” (1996); „Butești. Vino și vezi” (2004); „Butești. Adu-ți aminte” (2005); „Medalii Eminescu în Moldova și alte țări” (2005); „Rectorul academician Nicolae Filip” (2006); „Deținătorii burselor de merit la Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți : 1960-2020 (2010); „Columna și durerile noastre” (2014); „Cunosc prea bine drama Basarabiei” (2018); „Țară coruptă, fără coruptori” (2019) ș.a.

Este coautor al vol. VII din „Corpus Eminescu”, capitolul „Medalistica” (2000). A fost cronicarul universității bălțene, elaborând volumele istorice: „Universitatea de Stat «Alec Russo» din Bălți: 1945-2005” (2005), o altă ediție completată „Universitatea de Stat «Alec Russo» din Bălți: 1945-2015” (2015); „Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității de Stat «Alec Russo» din Bălți: 1954-2009” (2009); „Facultatea de Științe Reale” (2013); „Facultatea de Științe ale Educației și Arte. Facultatea de Psihologie și Asistență Socială” (2013). A cercetat istoria și a publicat cărțile: „Colegiul pedagogic «Ion Creangă» din

Bălți” (2015) și „Liceul Teoretic Republican «Ion Creangă» din Bălți” (2017) – două instituții afiliate USARB.

A fost deținătorul uneia dintre cele mai valoroase colecții private de medalii din seria „Mihai Eminescu”, care a depășit 400 de unități. La inițiativa și insistența lui Iulius Popa, cu susținerea generoasă a omului de afaceri N. Chiriliciuc, a gravorului M. Fetița, a autorului machetelor Șt. Florescu și a lui S. Odainic, realizatorul certificatelor necesare, a fost elaborat un set de piese medalistice „Eminescu Integral” – 28 de medalii, „Basarabia recunoscătoare” (1996-1997). Pe aversul lor este imprimat chipul lui M. Eminescu în timpul itinerariilor la Cernăuți, Odesa, Viena și Berlin. Pe reversul medaliilor se conțin imaginile unor edificii istorice din mun. Bălți, începând cu secolul al XVIII-lea: Catedra la „Sfântul Nicolae”, Catedrala „Sfinții Împărați Constantin și Elena”, Palatul Eparhial, Liceul „M. Eminescu” cu bustul poetului în față.

Grație demersurilor lui Iulius Popa, pentru prima dată în fosta URSS, în anul 1989 a fost emisă o rublă sovietică cu chipul poetului M. Eminescu pe revers. Colecționarul Iulius Popa aduna cărți poștale, timbre, calendare, tablouri, fotografii, colecții miniaturale de bibelouri, ilustrate, icoane, monede, medalii, timbre, fotografii, orologii, diverse piese etnografice și rarități bibliofile ce numărau mai bine de 8 mii de titluri. În biblioteca personală avea rarități din secolul al XVI-lea, poseda biografii, memorii, dicționare, literatură clasică, reviste, tratate de artă și albume, cataloage muzeistice în limbile română, rusă, franceză, engleză, germană, latină, greacă ș.a. Din această colecție a făcut donații și Bibliotecii Științifice a USARB, inclusiv «Грамматикъ практикъ романо-французаскъ» (1833), periodicele franceze „Mercure de France” (1935, vol. 257), „Le magasin théâtral” (1836, vol.14), „Revue des Deux Mondes” (1937, vol. 37) etc.

Bibliofilul a demonstrat valoarea unor publicații din colecțiile sale, verni sând expoziții la Biblioteca Științifică a USARB cu prilejul diverselor evenimente: „Perle din colecția bibliofilului Iulius Popa” (2002), „Eminescu – om al timpului modern” (2003); „Franța. Cărți, Moda... și Napoleon” (2003); „Latina, Rusa, Germana... și un pic de Basarabie Țaristă” (2004); „Carte despre Carte. Artă și Frumos” (2004); „Aducându-vă aminte de franceză, iubiți și alte limbi” (2004); „Mihai Eminescu – 155+5 ani de la naștere” (2010).

Membru al Uniunii Jurnaliștilor din Moldova.

Activitatea omului de cultură s-a încununat, în anul 2000, cu Medalia „M. Eminescu” și cu Medalia „150 de ani de la nașterea lui M. Eminescu”.

Activitatea sa publicistică a fost apreciată cu Premiul „Teiul de argint” al Editurii „Geea” din Botoșani (2006) și cu Ordinul „Gloria Muncii” (2010).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2010”. – Chișinău, 2009. – P. 107-108 ; „Calendar Național 2020”. – Chișinău, 2019. – P. 167-168.

Bibliografie selectivă:

Popa, Iulius. Adio, Lenin! Bună ziua, Engels! / Iulius Popa. – Bălți : [S. n.], 2021. – 420 p. – ISBN 978-9975-151-00-9.

Popa, Iulius. Butești: Vîno și vezi / Iulius Popa. – Chișinău : Litera, 2004. – 526 p. – ISBN 9975-74-740-X

Rec.: Popa, Gheorghe. Valențele unei monografii a satului // Literatura și Arta. – 2004. – 24 iun. – P. 5.

Popa, Iulius. Butești: adu-ți aminte / Iulius Popa. – Chișinău : [S. n.], 2014. – 2014. – 600 p. – ISBN 978-9975-53-332-4.

Popa, Iulius. Columna și durerile noastre / Iulius Popa. – Chișinău : [S. n.], 2014. – 600 p. – ISBN 978-9975-53-400-0.

Popa, Iulius. Cunosceam prea bine drama Basarabiei / Iulius Popa. – Chișinău : [S. n.], 2018. – 600 p. – ISBN 978-9975-144-89-6.

Popa, Iulius. Facultatea de limbi și literaturi străine a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți (1954-2009) / Iulius Popa. – Chișinău : [S. n.], 2009. – 344 p. – ISBN 978-9975-105-30-9.

Popa, Iulius. Recești și Zahorna / Iulius Popa, Luciano Popa. – Chișinău : [S. n.], 2016. – 552 p. – ISBN 978-9975-53-764-3. Popa, Iulius.

Țară coruptă, fără corupători / Iulius Popa. – Chișinău : [S. n.], 2019. – 400 p. – ISBN 978-9975-146-16-6.

Popa, Iulius. Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți (1945-2015) / Iulius Popa. – Chișinău : [S. n.], 2015. – 516 p. – ISBN 978-9975-53-538-0.

Popa, Iulius. Ceasornicul lui Efim Josanu... s-a oprit / Iulius Popa // Literatura și Arta. – 2021. – 4 febr. – P. 7. – ISSN 1857-3835.

Popa, Iulius. Cîteva reflecții despre Eminescu și noi // Revista Didactica Pro.... – 2000. – Nr 4 (4). – P. 53-55. – ISSN 1810-6455.

Popa, Iulius. Coșeriu a revenit fundamental la Bălți : [Eugeniu Coșeriu – 100 de ani de la naștere (1921-2002)] / Iulius Popa // Literatura și Arta. – 2021. – 29 iul. – P. 3. – ISSN 1857-3835.

Popa, Iulius. Despre Butești, ultima oară : [r-nul Glodeni] / Iulius Popa // Literatura și Arta. – 2014 – 10 apr. – P. 2. – ISSN 1857-3835.

Popa, Iulius. „Eminescu în numismatică” : Între minunat și impecabil / Iulius Popa // Literatura și Arta. – 2000. – 6 iul. – P. 7. – ISSN 1857-3835.

Popa, Iulius. Ion Iachim a sfidat cu brio furcile caudine / Iulius Popa // Literatura și Arta. – 2022. – 1 sept. – P. 12. – Rec. la cartea: Sfidând furcile caudine : roman / Ion Iachim. Chișinău : [S. n.], 2021. 290 p.

Popa, Iulius. Gheorghe Popa între calitate și cantitate : [despre lingvistul Gheorghe Popa la 50 de ani] / Iulius Popa // Literatura și Arta. – 2022. – 28 noiem. – P. 7. – ISSN 1857-3835.

Popa, Iulius. Mi-e dor de Druță cel sovietic sau De ce „suntem o turmă” / Iulius Popa // Literatura și Arta. – 2009. – 12 noiem. – P. 4. – ISSN 1857-3835.

Popa, Iulius. Miracolul lui tata / Iulius Popa // Literatura și Arta. – 2022. – 2 iun. – P. 6. – ISSN 1857-3835. – Rec. la cartea : Tatăl meu – eroul meu : Culegere de proză și versuri / coor donator: Ana Onică. Chișinău : ITER Quos, 2021. 170 p.

Popa, Iulius. Se duc băieții de ieri, se duc : [In memoriam : Gheorghe Calamanciuc, poet, prozator, dramaturg (1945 2022)] / Iulius Popa // Literatura și Arta. – 2022. – 21 iul. – P. 8. – ISSN 1857-3835.

Iulius Popa : Biobibliografie / alcătuitori: Maria Fotescu, Elena Scurtu. – Bălți : [S. n.], 2005. – 202 p. – ISBN 9975-931-77-4.

Gherman, Oxana. Popa Iulius / Oxana Gherman // Dicționar enciclopedic al scriitorilor basarabeni / coordonator: Mihai Cimpoi. – Chișinău : UNU, 2023. – P. 353- 355. – ISBN 978 9975-179-03-4.

Iulius Popa : [fișier biografic] // Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova : [site]. – URL: <https://uniuneascriitorilor.md/membru/popa-iulius> (accesat : 01.07.2024).

Iulius Popa la 50 de ani : [grupaj de articole] // Literatura și Arta. – 2000. – 27 apr. – P. 3. – Din conținut: Împătimitul de anticariat și de rarisim / Ion Borșevici ; Flecti, non frangi / Valentin Jitaru ; Un discipol sui generis / Silviu Berejan ș.a. – ISSN 1857-3835.

Iulius Popa – un om dintr-o bucată... / Nicolae Dabija, Raisa Ciobanu, Alexandru Budișteanu [et al.] // Pedagogi români notorii : (din Basarabia). Vol. 3 / coordonator: V. Mândăcanu, V. Volcov. – Chișinău : Pontos, 2016. – P. 188-208. – ISBN 978-9975-115-08-7. – ISBN 978-9975-51-781-2.

Jitaru, Ecaterina. Per aspera ad astra! : [poetul Iulius Popa, la 60 de ani] / Ecaterina Jitaru // Literatura și Arta. – 2010. – 29 apr. – P. 6. – ISSN 1857-3835.

Jitaru, Valentin. Iulius Popa, suferindu-l pe Eminescu : [Iulius Popa la 60 de ani de la naș tere] / Valentin Jitaru, 2010 // Făclia. – 2010. – 24 ian. – P. 4. – ISSN 1843-732X.

Mihail, Dinu. Lecțiile profesorului jurnalist Iulius Popa / Dinu Mihail // Săptămîna. – 2001. – 9 apr. – P. 10. – ISSN 1857-2332.

Popa, Gheorghe. Despre vocația de jurnalist și nu numai a lui Iulius Popa / Gheorghe Popa // Literatura și Arta. – 2005. – 28 apr. – P. 3. – ISSN 1857-3835.

Sterpu, David. Satul „...cu bo cet lung și amintiri puține” : [pe marginea monografiei „Butești: Vîno și vezi” de Iulius Popa] / David Sterpu // Literatura și Arta. – 2004 – 24 iun. – P. 5. – ISSN 1857-3835..